

Митькозавр із Юрківки, або Химера лісового озера (скорочено)

Ярослав Стельмах

Ярослав Стельмах

Митькозавр із Юрківки, або Химера лісового озера

Розповідь у творі ведеться від імені одного з двох головних героїв – Сергія Стеценка.

Стислий переказ по розділах, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

РОЗДІЛ I

Зоологія і комахи. "Відпустіть нас до бабусі!"

Сергій Стеценко і Дмитро Омельчук – найкращі друзі. У кінці навчального року їхній 5 клас отримав від вчительки ботаніки та зоології Ірини Семенівни завдання на літо: зібрати колекцію комах. Митько спитав вчительку, чи можна збирати вдвох. Ірина Семенівна дозволила, але попередила, щоб не було, як у минулому році. Цим вона натякала на гербарій рідного краю, який треба було зібрати минулого літа. Тоді Сергій і Митько й не думали збирати його, а потім Митько знайшов якийсь гербарій, друзі його підписали і здали, навіть не поцікавившись, що воно таке. А потім до школи прибіг старший Митьків брат, з голосним скандалом забрав той альбом і нам'яв Митькові вуха. Виявилося, що то гербарій зі зразками Далекого Сходу.

Митько радів, що можна збирати колекцію удвох, бо тепер Сергія точно відпустять з ним на літо до бабусі у село Юрківку. Село приваблювало хлопців не красою і смачною їжею, а кликало їх привільне і незалежне життя. Митько мріяв, як піде з другом до лісового озера, наловить риби, варитиме юшку на багатті.

Отож друзі й докучали Сергієвим батькам, які не хотіли відпускати сина, бо переживали за Митькову бабусю, адже вона старша жінка. І тільки Сергієва бабуся підтримувала хлопців. На сімейній нараді, на яку зібралися бабуся Сергія, його батьки і Митько (дідусь сидів перед телевізором і не втручався), їм нарешті дозволили їхати. Переконав усіх Митько, який довів, що саме в селі можна зібрати найкращу колекцію жучків і метеликів.

***

До поїзда хлопців проводжали батьки і Сергієва бабуся. Дорогою друзі чесно дотримувались усіх обмежень, які наклали на них батьки: не висовувались із вікна – бо може продути; не стояли в тамбурі – можна випасти; не виходили на зупинках – можна відстати; не виймали гроші з кишень – можуть украсти; не їли ковбаси і консервів –

можна отруїтись.

Мандрівка викликала у друзів відчуття якихось близьких, несподіваних і навіть таємничих подій. А тут вони самі їхали аж цілу ніч поїздом, потім ще треба години півтори автобусом...

Коли вже розвидніло, провідник попередив хлопців, що скоро їхня станція.

РОЗДІЛ II

Знайомство з майбутнім майстром спорту, а також з бабусею, ентузіастом музичної освіти і дідом Трохимом.

Друзі підходили до бабусиної хати, коли їх зупинив хлопець років 14-ти, який тримав пошарпаний велосипед. Він кепкував з сачків, рюкзаків, усього спорядження Сергія і Митька. Потім представився: майстер велосипедного спорту міжнародного класу Василь Трош, звичайно, в майбутньому. Сергій сказав до хлопця: "Ну от, коли станеш майстром, ми з тобою і побалакаємо". Василь скипів, скочив на свій велосипед і за мить здимів, мов і не було.

***

До бабусиної хати лишилося вже зовсім недалеко, коли попереду почулося якесь виття, та одразу ж і замовкло, загнулось на найвищій ноті. Митько вважав, що ці звуки видавала корова. Звук знову почувся й урвався.

Митькова бабуса – старенька, огрядненька жінка із цебром у руці, кинулась хлопцям навстріч. Увагу Сергія знову привернув дивний звук, що доносився з вікна через дорогу. Митькова бабуса крикнула: "Гнате, Гнате, перестань, їй же бо!" І тут виявилось, що це грає на тромбоні розчервонілий вусатий здоровань. Митько згадав, що позаминулого року дядько Гнат грав на мандоліні. Тоді було тихо і приємно. Отак Сергій познайомився з Гнатом Діденком, по-вуличному Фа-Дієзом. Закінчивши вісім класів, Гнат став завідуючим клубом. У спадок від попередника йому дісталися інструменти малого духового оркестру. От він і взявся відроджувати музичну культуру села, прагнучи створити справжній оркестр і навчитися грати самому. Давно вже в селі існує досить пристойний оркестр, вже й Фа-Дієз став одруженим і вусатим дядьком, а так і шукає саме свій інструмент. Останнім часом з'явилася надія, що ним стане тромбон.

На подвір'я бабусі завітав дідок у темних смугастих штанах, вправлених у запилені чоботи, в синьому бувалому в бувальцях піджаку й кашкеті. То був найближчий сусід – дід Трохим, який спершу прийняв Сергія за Митька і дивувався, чому він такий опецькуватий, а волосся потемніло. Бабуса пояснила, що це Сергій – друг Митька. Дід Трохим розповів, що до Дмитрівни теж онук приїхав, Василь, і весь час на велосипеді їздить, бо тренується за графіком.

***

Бабуса пригощала хлопців і питала, чому ж її не попередили про приїзд. Нарешті Митько згадав, що тато доручив йому відправити телеграму, але він забув. Бабуса не сварила за це, і хлопці чкурнули на річку.

РОЗДІЛ III

Озеро. Змії люблять сіно.

Зранку Сергія розбудила настирлива муха і чийсь пронизливий голос. То до Митькової бабусі, яку всі кликали "Демидівна", прийшла бабуся Дмитрівна, та, до якої приїхав Василь Трош. Вона хвалилася, що її Василь вже давно прокинувся і поїхав кудись велосипедом.

Друзі смачно поснідали, взяли рюкзаки з їжею й усякою всячиною, прихопили сачок, морилку, коробку, шпильку і подалися до лісового озера. Митько радів, що бабуся нічого їм не казала, нічого не забороняла, не просила допомагати по господарству. Хлопець згадав, як позаторік спробував сапати, але виполов якусь розсаду, а бур'яни полишив. Коли ж хотів дров нарубати, поліняка відскочила й по лобі тарашнула. Тиждень із ґулею ходив, а сокиру від нього ховати стали.

Дорогою до лісу друзі зустріли Василя, який обізвав їх мухоловами. "А щоб тобі колесо відпало!" – кинув Сергій вслід Василевому велосипеду. У друзів зіпсувався настрій, але біля озера вони знов почули себе щасливими і офіційно відкрили літній сезон.

На пагорбі друзі побачили старий курінь, біля якого навіть було розчищене місце для вогнища. А сіна скільки! Митько заходився бігати навколо купи паліччя й сіна, штрикаючи в неї з усіх боків держакон сачка. Він хотів перевірити, чи немає там змії, бо вони люблять сіно.

Потім хлопці взялися ремонтувати курінь і приводити його до ладу. За годину все було готове.

РОЗДІЛ IV

Таємничий і, бр-р-р-р, – який страшний. Хороший хлопець. Нервові можуть далі не читати.

Друзі приходили до озера щодня. Набирали харчів, дорогою ганялись із сачками за всякими мушками та один за одним. Біля озера вилежувалися на сонці і купались у теплій воді.

Але одного ранку побачили, що у їхньому озері купається якийсь хлопець. Друзям це одразу не сподобалось, бо то був Василь. Уздрівши хлопців, він хутко виліз на берег і на цей раз поводився дуже дружелюбно. Василь навіть подарував хлопцям жовтий прозорий камінець, у якому застигла навіки маленька комаха. Василь розповів, що камінь – це бурштин, така смола дерев, що пролежала в землі мільйони років і закам'яніла, і знайшов він її у цьому озері. Хлопець говорив, що тут можна й не таке зустріти. Поганий поголос ходить про озеро, мовляв, хтось живе у ньому. По ночах, правда, не часто, виє страшно і зітхає "о-о-о-ох", а вдень не вилазить. Минулого року телятко з'їло. Потім Василь показав на кількох соснах сліди від лап чудовиська. На стовбурах видніли глибокі подряпини, кореневища двох-трьох дерев були підриті, луска

від кори вкривала землю. Закінчивши розповідь згадкою про лохнесьське чудовисько, Василь зник з-перед очей.

Митько вирішив розпитати в когось із старших і почитати книжки про Лох-Несс.

***

В бабусиній хаті Митько порався коло мізерної колекції (кілька жучків і метеликів) і раптом у нього виникла ідея оселитися коло озера і самим простежити... за отим от... Сергій перепитав, чи будуть вони там ночувати. Митько сказав, що будуть, і побіг просити бабусю відпустити їх на ніч у курінь. За 5 хвилин він прибіг щасливий: бабуса дозволила.

Стислий переказ по розділах, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

РОЗДІЛ V

Я вкриваю себе ганьбою. Великий зоолог.

І друзі рушили до озера. Попереду весело вистрибував Митько, за ним із рядом і ковдрами човпав Сергій. Клунок зв'язали один і домовилися нести його по черзі. Сергій був настроєний скептично, а Митько мріяв сфотографувати чудовисько.

Біля озера друзі вирішили по черзі вартувати, щоб чудовисько зненацька не напало, якщо здумає вилізти з води.

Надвечір Митько пішов спати. Щоб о другій годині ночі змінити Сергія. Довго Сергій сидів біля багаття і дививсь, як темрява полонить ліс. Хлопець трохи боявся. Згадалась домівка, татусь, мама... Потім хлопець вирішив трішки подрімати, спершись спиною на курінь. Сергій заснув, а через деякий час його розбудив Митько і сварив за це. Сергієві не було чого відповісти. Він пішов у курінь, а Митько став вартувати. Сергія мучила совість, тому через деякий час він вийшов з куреня, та раптом побачив, що Митько на своєму посту теж солодко спить. Сергій витягнув ковдру, обережно вкрив товариша й поліз усередину.

Другої ночі варті вже не виставляли: Митько вважав, що краще вже спати всередині куреня, ніж надворі.

Вранці, прокинувшись, вони побігли до озера вмитись, та на вогкому піску коло самої води побачили відбитки здоровенних і страшних лап. Ввечері хлопці пішли спати у село. Митько придумав взяти у бібліотеці книжки із зоології і знайти щось про чудовисько з озера.

РОЗДІЛ VI,

який проливає світло на наших пращурів і ще на дещо. Ну й Митько!

Бібліотекарка дивувалася, коли хлопці втретє прийшли міняти книжки. А Митько читав про драконів в Індонезії, про голландського льотчика, першого європейця, який побачив драконів острова Комодо. Цим драконом виявилась гігантська ящірка, або ж варан. Потім Митько знайшов інформацію про хоулю – давній за походженням вид третинного періоду, що зберігся до наших днів. І, нарешті, лохнесьське чудовисько, про яке вони вже прекрасно знали.

Митько зробив висновок, що у лісовому озері живе давній звір, якого, може, вважають за давно вимерлого. Адже і озеро давнє, про що свідчить отой шматочок бурштину. Сергієві від усього цього аж дух перехопило, і він закричав: "Митьку, ти уявляєш, перед яким відкриттям ми стоїмо?"

***

Удень друзі тільки й сиділи над книжками, сперечались, робили різноманітні припущення і бігали до бібліотеки, а надвечір рушали до озера.

Палеозойська, мезозойська ери, карбонський, пермський, юрський, тріасовий періоди дивилися на них зі сторінок томів викопними потворами, а хлопці намагалися вичитати, вгадати, хто з них був пращуром озерного жителя.

Митько склав декілька таблиць і заучував їх напам'ять, хоча першої-ліпшої хвилини можна було в них заглянути. Митько навіть вважав, що село зветься Юрківкою, бо походить від юрського періоду. А Сергій придумав назвати потвору з озера Митькозавром, на честь друга.

Друзі знову знайшли біля озера сліди чудовиська: кілька воронячих пір'їн, і біля самої води таємничі сліди.

Стислий переказ по розділах, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

РОЗДІЛ VII

Операція "Курка" провалюється разом із дідом Трохимом.

Митько придумав зробити для чудовиська приманку, щоб зловити його, а Сергій сказав, що можна вирити і замаскувати яму, у яку воно впаде. Спочатку Митько думав використати за приманку Сергія, але друг відмовився. Тоді Митько вирішив сам стати приманкою. Сергій запропонував курку. Друзі довго ловили курку, але таки загнали птаха між курником і клунею і накрили рядном.

***

Сергій і Митько викопали біля озера яму. Роботу закінчили аж надвечір, бо Митько наполіг, щоб вибрану землю однести геть, "інакше в о н о здогадається, що раз є купа землі, мусить бути і яма". На дно поклали подушку, щоб чудовисько не забилося. Курку прив'язали до дерева, а самі пішли вечеряти в курінь. Друзі трохи жаліли, що самі не варили юшку, але в них не було часу ловити рибу: то в село, то з села, то в бібліотеку, то на озеро. То курку крадь, то яму рий.

Тим часом спочіло. Лісом щось прямувало до пастки. Сергій зрозумів, що то людина, але було вже пізно: чоловік, зойкнувши, повалився униз. Виявилося, що то дід Трохим. Він виліз з ями і спитав, хто її вирив. Митько збрехав, що й сам не знає. Дід бідкався, бо ніс хлопцям бідончик молока, яке бабуся передала, а воно вилилося в ямі. Тут дід побачив лопату і сказав, що бабуся її саме шукала. Митько сказав, що вони черв'яків копали. Дід розповів, що пропала курка, чи вкрав хтось, чи собака який придушив. І саме в цей момент капосна курка, що, мабуть, задрімала під деревом, мовби почула, що йдеться про неї, і стала несамовито квокати. Митько знову був

змушений брехати, що знайшов курку біля озера і прив'язав, щоб потім додому віднести. Дід сказав, що йде додому, лопатки не братиме, хай хлопці закидають яму, а то ще втелюються хтось ізнов та в'язи скрутить. Коли дід пішов, Митько мовив: "І хитрющий же дідуган".

РОЗДІЛ VIII

Нічний гість. Негативні наслідки навчання уві сні.

Хлопці лежали у курені, коли раптом тривожний рев розлігся над озером, вдарив у курінь, рвонувсь увись, і вже далеко-далеко такою самою тривогою й незбагненністю озвався ліс: "О-о-у-у-у-у!" З ліхтариком у руках друзі кинулись до берега. Пробігши ще трохи, вони засапано зупинились. Метрах в семи од берега щось булькало. Вони стояли по коліна у воді і дивились на ті дивні бульбашки. Ще хвилина, і все затихло. Митько поривався туди, але Сергій не пускав. Друзі повернулися до куреня і залізли всередину. Митько почав читати книжки про динозаврів і давні часи, Сергій слухав, а тоді заснув. Йому приснився страшний сон: він йшов лісом, і на нього напав стегоцефал – перша наземна тварина. Потім напав тиранозавр. Хлопець захищався рушницею, яка виявилася... сачком. Сергій прокинувся з криком.

РОЗДІЛ IX

Таємниця лісового озера.

Після того випадку Митькозавр більше не з'являвся. Хлопці, як і раніше, сиділи за книжками, майже щодня ночували в курені. У Фа-Дієза щез тромбон, і завклубом оплакував його зникнення. Подейкували, що то розстарався хтось із доведених до відчаю сусідів. Проте через два дні тромбон знайшовся: висів просто на штахетині. Радості Фа-Дієзовій не було меж. Відтоді він грав з іще більшим натхненням, але вже при зачинених дверях і вікнах. Митькова бабуса не могла нахвалитися хлопцями, які багато читали.

А дні минали. Час було збиратися додому. Якось біля озера друзі побачили якийсь неясний рух. Коло самої води. Хлопці схопили ліхтарики, які поки що не вмикали, і побігли до кущів, за якими починався вже береговий пісок. Митько простогнав, що забув фотоапарат. Великий півкруглий предмет неквапом віддалявся від берега. Сергій вивалився із кущів, натис на кнопку ліхтарика й завмер. Від здивування, несподіванки, переляку, не знав від чого.

Водою пливло щось надзвичайне, неймовірне і дуже доісторичне. На поверхні видніла лише голова, але уся всипана шипами, темно-зелена, лискуча й бридка. Ось потвора повернулася до хлопців, і блимнули червонясто два великі ока. Між ними стирчав хижий ріг. З напіврозкритої пащі виглядали гостренні білі зуби. "У-у-у-у!" – люто завила мордяка і стала наближатись. Друзі вже були кинулись бігти, коли це Митько вкляк на місці. Він не хотів йти, бо їм би і так ніхто не повірив, що вони бачили чудовисько. "У-у-у-у!" – ревонуло страхіття ще раз. "А! Лякати! То ти нас лякати!" – несподівано заверещав неприродно тонким голосом Митько і, окинувши поглядом берег, вхопив каменяку і пожбурих нею в оту голову. І хоч він не поцілив, проте чудиську такий гостинець не сподобався. Воно спинилось, а тоді, не зводячи з хлопців

очей, стало віддалятися.

Четвертим чи п'ятим каменем Митько таки влучив у голову. Щось у ній голосно тріснуло, і... ріг зламався. Із тварюкою в цей час діялося щось дивне. Вона смикнулась в один бік, у другий і пішла під воду. Ось голова його знов з'явилась на поверхні і раптом людським голосом загорлала: "Рятуйте! Рятуйте! Тону!" То був Василь. Сергій думав, що чудовисько їсть Василя, а Сергій уже кинувся рятувати хлопця, бо зрозумів, що то він їх дунив, а тепер тонує. Сергій допоміг, і друзі під пахви витягли Василя на суше. Схлипуючи, він повалився на пісок і очманіло поводив туди-сюди безтямними очима. "Догрався? – мовив Митько. – Пустунчик!" Василь щось белькотів, раз у раз пускаючи з рота фонтанчики. Потім Василь признався, що просто хотів їх налякати. Це він робив "сліди" чудовиська, а бурштин у сестри з намиста зняв. Та то і не бурштин зовсім... І дерева граблями подряпав, і вороняче пір'я поклав. І в тромбон дудів – Фадієзів, а хлопці й не впізнали.

Сергій розлютився і уже хотів вибити добре Василя, але Митько спинив. Він сказав, що Василеві треба подякувати, бо завдяки йому, вони дізналися і вивчили дуже багато.

І друзі пішли. А Василь лишився на піску – мокрий і жалюгідний. Сергій крокував поруч із Митьком і думав: "Як здорово минув у нас цей місяць". "А колекція? – раптом згадав. – А як же колекція? Але ж у нас попереду ще пів літа, – тут же заспокоїв себе. – Ще цілий місяць. Теж, мабуть, не менш цікавий і переповнений новими подіями. І взагалі у нас попереду ще дуже багато цікавого, і завжди так буде, поки ми з Митьком".

Стислий переказ по розділах, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу